

Η ευθανασία: απαραίτητες διευκρινίσεις

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Η ευθανασία¹⁴ είναι σύνθετη λέξη από το εὖ και θάνατος. Στην αρχική του σημασία κατά την αρχαιότητα, οριοθετούσε τον ανώδυνο και ευτυχή θάνατο. Ο τελευταίος, μέσα από την αρχαϊκή ποίηση, υποδήλωνε το κλέος των ηρώων σε εμπόλεμες ή απόλεμες μορφές αγώνα. Σήμερα ορίζεται ως η σκόπιμη πρόκληση θανάτου, σχετικά ή εντελώς ανώδυνα, σε άνθρωπο

που πάσχει από ανίατη αρρώστια ή βρίσκεται στο στάδιο της επιθανάτιας αγωνίας με σκοπό την απαλλαγή των οδυνών.

Η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδος στα επίσημα κείμενα¹⁵ τα οποία εξέδωσε, στον ορισμό της ευθανασίας, επισημαίνει ότι κατά την ευθανασία ο ίδιος ο άρρωστος έχει εκφράσει την επιθυμία να διακοπεί η ζωή του. Με τη διατύπωση αυτή διαχωρίζεται η απόφαση και πράξη τρίτων που θα συνιστούσε δολοφονία και όχι ευθανασία.

Ως προς τις μεθόδους εφαρμογής η ευθανασία χωρίζεται σε ενεργητική και παθητική¹⁶. Ενεργητική ονομάζεται όταν υπάρχει απευθείας ανθρώπινη επέμβαση που οδηγεί στο θάνατο. Η ενεργητική διακρίνεται σε εκούσια ή θεληματική και ακούσια ή μη θεληματική¹⁷.

- Εκούσια ονομάζεται όταν εφαρμόζεται σε άτομο που έχει εκφράσει την επιθυμία να υποστεί ευθανασία. Πραγματοποιείται με τη λήψη φαρμακευτικού σκευάσματος από τον ίδιο ή χορήγησή του από τρίτο πρόσωπο.
- Στην ακούσια υπάρχει ευθανασία χωρίς τη συναίνεση του πάσχοντος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο θάνατος του ασθενούς επέρχεται ως απόφαση τρίτων. Μπορεί να είναι τα οικεία πρόσωπα ή κάποιος φροντιστής. Κατά την ακούσια ευθανασία ο ασθενής δύναται να μην έχει συνειδησιακή δεινότητα χωρίς όμως να αποκλείεται η αντίθετη περίπτωση.

Στην παθητική¹⁸ μέθοδο ευθανασίας δεν υπάρχει άμεση επέμβαση με σκοπό την πρόκληση του θανάτου. Κατά την παθητική δεν εφαρμόζεται ή αποσύρεται η υποστηρικτική της ζωής φαρμακευτική ή τεχνολογική φροντίδα. Διενεργείται με παραλείψεις φαρμακευτικής και τεχνολογικής φύσεως ή με την απόσυρση αυτών.

Σκόπιμο είναι να αναφέρουμε ότι ο περιορισμός ή η παύση χορήγησης φαρμάκου δε συνιστούν απαραίτητως ευθανατικό γεγονός. Προς αντιμετώπιση πιθανών πολλαπλών συμπτωμάτων σε ασθενή τελευταίου σταδίου η κατάργηση ενός φαρμάκου μπορεί να μειώσει μία επώδυνη διαταραχή. Ταυτόχρονα όμως μπορεί να επιβαρύνει τη γενική κατάσταση του επισπεύδοντας το θάνατο. Αποτελεί έμμεση¹⁹ μορφή ευθανασίας όπου όμως ο θάνατος δεν επιδιώκεται ο θάνατος αλλά πραγματοποιείται ως παρενέργεια στην προσπάθεια μετρίωσης των οδυνών. Η πρόθεση για ευθανασία από τον ιατρό και τον ασθενή καθιστούν την πράξη τους ευθανασιακή ή όχι.

Επιπροσθέτως, ερώτημα αποτελεί αν η ιατρική και τεχνολογική υποστήριξη παρατείνουν όχι τη ζωή αλλά τη διαδικασία θανάτου του. Στην εν λόγω περίπτωση, από την πλευρά του ασθενή δεν επικροτείται η απόφαση του να

ζητήσει ευθανασία αλλά συνυπολογίζονται σε αυτή τα σύγχρονα μέσα τα οποία μπορεί να δυσχεράνουν την κατάστασή του. Η άρνηση του πάσχοντος περεταίρω ιατρικής φροντίδας, έχοντας επίγνωση της καταστάσεώς του, καθιστά την πράξη του αυτοκτονία ή αν υπάρχει βοήθεια τρίτου δολοφονία;

Σημειώσεις

14 Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, «ευθανασία», Λεξικό της κοινής Νεοελληνικής, Θεσσαλονίκη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2002, σελ. 539.

15 Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, Επιτροπή Βιοηθικής, Επίσημα Κείμενα Βιοηθικής, Μεταμοσχεύσεις, Ευθανασία, Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή, Αθήνα, 2007, σελ. 32.

16 Εμ. Παναγόπουλου, «Ευθανασία, ορισμός και ιστορική εξέλιξη, αρχές ιατρικής ηθικής-Όρκος Ιπποκράτη», στο Το πρόβλημα της Ευθανασίας, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου για την Ευθανασία που διοργανώθηκε από την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Βιοηθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, Νεάπολη Θεσσαλονίκης 17-18 Μαΐου 2002, Αθήνα, Αποστολική Διακονία, 2003, σελ. 37, σελ. 37-52.

17 Αθ. Αβραμίδη, Ευθανασία, Αθήνα, Ακρίτας, 1995, σελ. 18-19.

18 Αθ. Αβραμίδη, Ευθανασία, Αθήνα, Ακρίτας, 1995, σελ. 21.

19 Απ. Γεωργιάδη, «Το δικαίωμα στον θάνατο», στο Το πρόβλημα της Ευθανασίας, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου για την Ευθανασία που διοργανώθηκε από την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Βιοηθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, Νεάπολη Θεσσαλονίκης 17-18 Μαΐου 2002, Αθήνα, Αποστολική Διακονία, 2003, σελ. 118, σελ. 113-122.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ – ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.